

El temps de la nit

LIBRES NARRATIVA / 18 FEBRER, 2020

Aquesta tardor passada, els del Club van reeditar *El vent de la nit* de Joan Sales, fundador de la casa, amb la novetat que, aquest cop, sembla que el volum hagi arribat a la majoria d'edat: l'han deixat sortir a jugar sense el seu germà gran, *Incerta glòria*, que tot el sant dia l'acompanyava i que, de sempre, havia estat el centre de totes les mirades. El pobre vent fins ara havia estat el germà petit que sempre quedava amagat rere els pantalons de l'altre, i que, si en algun moment es quedava sol i algú preguntava qui era, tothom deia: «És el germà de tal», com si no tingués nom ni veu ni vida pròpia ni res per explicar. Per això hem de celebrar que Club editor hagi fet un cop de cap i l'obra ara pugui fer la seva sense comptar amb ningú més, ja que se l'ha publicat separatament d'*Incerta glòria*, amb qui malgrat tot, esclar, encara manté un vincle ben estret: continuen compartint personatges, històries i vida. El nou volum, per guarnir-lo bé, ha sortit acompanyat d'un postfaci de Gonzalo Torné, autor barceloní molt en voga en la literatura espanyola actual.

Però què passa quan ens el mirem de prop i entomem el text sense tenir al cap l'altre, el preferit de tots? El cert és que l'obra és independent, si, però no acaba de rutilar tota sola. Ens parla d'un món que, si no tenim ben fresc el retrat d'*Incerta glòria*, se'n escapa. Què passava amb les tietes d'en Cruells i en Soleràs? En Cruells ben bé quin paper feia a *Incerta glòria*? Que es va enamorar de qui? He de saber qui és en Lamonedà? I aquell altre anarquista de postal? Aquestes i altres preguntes poden sorgir en les primeres pàgines de la lectura, fet que pot obligar algú —a servidora, per exemple— a tornar a llegir l'obra de cap a cap: és a dir, a haver de rellegir *Incerta glòria* prèviament per poder seguir el fil com cal i llegir *El vent de la nit* amb els antecedents ben clars. Això no li fa perdre la gràcia, al contrari: es pot començar a valorar que tot bon lector tingui una lleixa de la biblioteca de casa dedicada a tota l'obra de Sales, de la mateixa manera que a milers de cases hi ha una lleixa dedicada a *El senyor dels anells* i tot el seu món: *El Hobbit*, els tres volums d'*Els senyors dels anells*, *El Silmarillion*... Perquè, malgrat els diversos gèneres, tot el món de Sales respira un mateix aire, que de vegades és fresc i d'altres no tant, però que sempre val la pena de revisitar.

Si hem de jutjar l'aire que bufa aquest vent de la nit, hem de dir que és dels carregats, hi ha un ambient ranci que, com molt bé comenta Torné al postfaci, és gairebé inevitable: de quina altra manera es podria parlar sobre els llargs anys del franquisme? I, malgrat que hi ha una lluita constant per aconseguir transmetre l'atmosfera irrespitable d'aquells anys, es fa sense que se'n expliquin episodis històrics que ens ajudin a situar-nos: la caputxinada, com a molt. En canvi, al llarg de la narració hi trobem divagacions, repeticions, la descripció minuciosa d'una novel·la dolentíssima que no ens interessa absolutament gens —l'obra inèdita de Lamonedà, la recordeu?—, personatges odiosos, com en Lamonedà mateix, la tieta o en Milmany, la deceptitud de tot el que abans havia estat esperançador... talment com si escoltèssim les batalletes d'un avi rondinaire que només espera la mort. Aquest avi, cal recordar-ho, és en Cruells, seminarista a *Incerta glòria* i rector de poble a *El vent*..., que ens explica com va viure la postguerra sense que hi passí pràcticament res. Això sí que podríem dir que és un dels encerts més bonics de la narrativa de Sales: què hi passa a *Incerta glòria*? Què hi passa a *El vent de la nit*? El lector que fa temps que no l'ha llegit només en recorda els diàlegs brillants i divertidíssims: un exactus que viu mil anys per florir un instant, unes mòmies desterrades, un monòleg llarguissim sobre l'obscc i el macabre, sobre el temps i l'espai, una conversa una tarda de fred feta només per menjar un croissant... El fil narratiu de les obres se'n difumina, però hi ha el to i les converses perquè, en la narrativa de Sales, els dos eixos centrals que governen són el context i els personatges. L'acció, els plans narratius, on van i què fan els personatges és, malgrat tot, secundari, perquè el que domina és el diàleg, la plasmació de les idees, els sentiments i les esperances d'una generació que va haver de viure una les èpoques més caòtiques i posteriorment depriments de la història d'aquest país i la del costat.

Si ens hi fixem bé, doncs, els personatges i les èpoques en les obres de Sales es barregen: els personatges es contagien de l'esperit del temps que els toca viure. Si a *Incerta glòria* hi trobem, en el retrat de la guerra civil, un temps convuls, però esperançador, ple d'acció, combatent i contradictori, el tenim acompanyat d'un personatge exactament igual, en Soleràs; mentre que *El vent de la nit*, que explica un període històric gris, desesperançat, d'inacció, de depressió, que és el franquisme, té com a punt central en Cruells, un protagonista desesperant perquè es basa en la lògica de la no-acció. Cruells és incapaç de fer, només és arrossegat per les casualitats que l'envolten, ni tan sols sap per què viu ni com viu, no ha triat activament res del que li ha passat a la vida: es va fer capellà per influència de la tieta devota; es va apuntar a l'exèrcit republicà perquè era el que li va tocar, però ell mateix reconeix que, si l'hagués enxampat en zona franquista, hauria estat de l'altre bàndol; es va enamorar de la Trini perquè els seus dos amics també se l'estimaven i, un cop imposat el franquisme, només pot recordar temps millors. És per això que a la novel·la es defineix com el qui escolta rere la porta, el bon confident a qui tothom revela secrets, l'únic que pot parar l'orella als monòlegs inacabables d'un dement com en Lamonedà: s'alimenta de la veu dels altres perquè ell no en té, per això el llarguista s'imposa com a símbol inseparable del protagonista. Un telescopi no és res més que un forat des d'on veure el món, l'espiera de la porta de l'univers que, malgrat que ens permet veure la vida com batega, no ens deixa tocar-la, ni ensumar-la, ni viure-la, tan sols. El telescopi farà de metàfora de Cruells i de metàfora de la seva fe: mentre la fe i les ganes de viure van amb ell, té el telescopi; quan l'abandonen, el telescopi es perd. Torné afirma taxatiu que: «aquí la "nit" no té major misteri: fa referència a la postguerra interminable coneguda com a "franquisme", tan planament hem de llegir les coses, que un símbol tan potent i gastat com la nit no vol dir res més? És casual que Cruells sigui somnàmbul, que sigui aficionat a l'astrologia i que sigui protagonista d'una novel·la que duu per títol *El vent*

Per la vessant castellana de la literatura catalana o Pafer «Leo a Sales»¹

Un postfaci no és una cosa, suposo jo, que s'escrigui amb presses, per això vaig fer una ganxota que encara ara em dura quan vaig llegir que Torné deia, com qui no vol la cosa: «Per la vessant castellana de la literatura catalana trobem una solució exemplar en les novel·les de Juan Marsé... etc. A parer meu, «la vessant castellana de la literatura catalana» és un triple mortal amb tirabuixó que hauria de ser molt ben justificat, perquè si no, només queda en una filigrana que no se sap per què hi és ni ben bé què significa. Perquè, vaja, així d'entrada: la literatura catalana no era la literatura que és escrita en català? I la literatura castellana, la feta en castellà; la xinesa, en xinès; i així fins a acabar les existències? Aquestes coses, que de tan senzilles fa vergonya parlar-ne, sembla que no són tan evidents ni tan meridians per a tothom. Malgrat tot, el tirabuixó no es justifica ni es desenvolupa més endavant: la pedra es llença, però s'amaga la mà. O és que ha estat una badada involuntària? Tampoc costa tant dir que hi ha literatura castellana escrita a Catalunya. Però a partir d'aquí, tot són hipòtesis: vol dir Torné que la literatura catalana ara no en té prou amb el català i ha d'anar adoptant tot el que s'hagi escrit en territori de parla catalana? Que, per tant, també hi hauria d'haver una vessant francesa, italiana, amazic i xinesa...? I tantes altres, suposo, perquè escriure està molt de moda a tot arreu i en totes les llengües possibles. O és que només hi ha la vessant castellana en literatura catalana per exigències del guió? Agrairia eternament que Torné hagués desenvolupat la idea perquè, tal com ha quedat, li embruta la feina feta.

1. Etiqueta que devem, per sort o per desgràcia, a @raset_cat

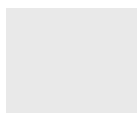
ETIQUETES: [EL VENT DE LA NIT](#) [GONZALO TORNE](#) [INCRETA GIBRERA](#) [JUAN SALES](#) [NET](#) [SONS](#)

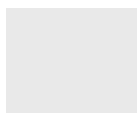
GEMMA MEDINA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Rubí, 1989). És llicenciada en Filologia Catalana i Teoria de la Literatura i va cursar un màster d'Edició. És editora i correctora *freelance*. Ha publicat articles i ressenyes a *Nívol*, *Reduccions* i *La Directa*. És cofundadora de la col·lecció de plaquettes de poesia «Els papers d'ícolo». Actualment viu a Budapest.

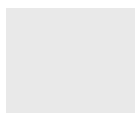
Articles relacionats

Pedrolo, l'elefant contagiós (I)

Poemes que es fan amics

L'art d'escriure com Alice Munro

Libres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
holag@lectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018